

Адыгэ голос адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствоэ игъэзет

Зэфэхьысыжъхэр къашыгъэх

Адыгэ Республикэм ипрофсоюзхэм я Федерация 23-рэ зэфэхьысыжъ-хэдзын конференция тыгъуасэ Мыекъяуапэ щыкыуагъ. Ащ хэлэжыагъэх Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, профсоюзхэм я Урысые Федерация итхьаматэ игуадзэу Евгений Макаровыр, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, организациеи хэтхэр, нэмыкхэри.

Адыгеим и Лышхъуэ Тхьакыушынэ Аслъан ык/и ежыцкэк/и кызэрэуыгъоигъэхэм Къумпыл Муратэ шүфэс къарихыгъ. Республикэмк/и мыщ фэдэ лофтхьабзэхэм мэхьанэ-шо зэр/агъ ащ игушыц/и кы-цыхигъэщыгъ.

— Организациеи 500-м еху Адыгэ Республикэм ипрофсо-

юзхэм я Федерация хэхъэ. Ащ нэбгырэ мин 38,5-м еху ахэт, — кыуагъ Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат. — Профсоюзхэм, министрэхэм я Кабинет, лофшлэлэ языгъэгъотыхэрэм зыхэхъэрэ ялык/оухэр лъэныкыуиц ху-рэ комиссиеи цыфхэм яфитыныгъэхэр кыуухъумэхэзэ,

пшъэрылъэу ялэхэр зерифэш-уашэу агъэцак/эх. Республикэм щыпсэурэ цыфхэм ящылэк/и-псэук/и нахьыш/у шыгъэныр ары Адыгеим ипрофсоюзхэм я Федерациерэ гъэцк/и-ло хэбзэ кыулык/ухэм-рэ зэгъусэхуэ лоф зыдашлэрэр.

Адыгэ Республикэм ипрофсоюзхэм я Федерация аужы-

рэ ильэситфым кык/оц/и лоф-ыгъоу зэш/уихыгъэхэр джащ фэдэу зэхэсыгъом щызэфэхьысыжыгъэх. Ащ ипашэу Устэ Руслъан кызызериуагъэмк/и, ыпк/и мыщ фэдэ зэфэхьысыжъ-хэдзын конференциер зыщылэгъэм ыуж ильэситф те-шлагъ. А уахътэр тефагъ 2007 — 2009-рэ ильэсхэм эконо-микэ кризисэу кыэралыгъор зы-хэтыгъэм.

— Республикэ бюджетымк/и кыныгъ нахь мышлэми, соци-альнэ фэлэ-фашлэхэм процент 70-рэ фэдиз апалагъэхъагъ, — кыуагъ Устэ Руслъан. — Биз-нес цык/лум ык/и гуритым кы-эралыгъо лэпылэгъу арагъэгъо-тыгъ. Экономикэм ылэнык/о-к/и, гъэстыныпхъэ шхуант/эр, псыр республикэм щыпсэурэ цыфхэм алэк/агъэхъанхэм джащ фэдэу лоф дашлэгъ. Мы аужырэ ильэситфым кык/оц/и фельд-шер-мамыку пунктхэр, еджаплэ-хэр, клэлэц/ык/и ыгъыплэхэр ык/и нэмык/иху социальнэ мэ-

хьанэ зилэ объект/и 100-м еху-мэ лоф аш/эу рагъэжыагъ. Бюджет учреждениехэм лоф ащызышлэхэрэм ялэжыапк/и игъом кыазэраратырэр Устэ Руслъан игушыц/и кышыхигъэ-щыгъ. Урысыем и Президен-тэу Владимир Путиным кыгъ-эуцугъэ жъоныгъок/и унашъо-ху Адыгеим зерифэш-уашэу цагъэцак/эх. Ахэм янахьыбэр зэш/оухыгъэ хуыгъ. Республикэм щызэхашэрэ лофтхьабзэхэм зэ-рахэлажыагъэхэр Адыгэ Респу-бликэм ипрофсоюзхэм я Фе-дерация ипашэ джащ фэдэу игушыц/и кышыхигъэщыгъ. Мы-хэм ык/и нэмык/и лофыгъоху аужырэ ильэситфым зэш/уахы-гъэхэм Устэ Руслъан игъэ-к/лотыгъэу къатегушылагъ.

Зэхэхэм къек/оллагъэхэм зэдырагъаштэу Устэ Руслъан джыри хадзыжыгъ.

ГЪОНЭЖЫКЪО
Сэтэнай.

Сурэтхэр лэшыгъынэ Аслъан тырихыгъэх.

Зэрифэшъуашэу зэрэзэхашэщтым тегушылагъэх

2016-рэ ильэсым лоныгъом и 18-м щылэшт хэдзынхэм япхыгъэ лофыгъохэм защытегушылэгъэхэ зэхэсыгъо тыгъуасэ Адыгеим хэдзынхэмк/и и Гупчэ комиссиеи щыкыуагъ. Ащ хэлэжыагъэх комиссиеи хэтхэр, УФ-м зэпхыныгъэм, информа-ционнэ технологиеи ык/и коммуникациеи жъугъэм алъыплъэгъэнымк/и федеральнэ кыулык/ум игъэлорышлэлэу Кыблэ федеральнэ шъолъырым щылэм илык/оухэр, шъолъыр ык/и муниципальнэ кыбарлыгъгъэлэс амалхэр, нэмык/ихэри.

Адыгеим хэдзынхэмк/и и Гупчэ комиссиеи и Тхьаматэу Сэмэгу Нурбый лофтхьабзэр кызы-луихыгъ. лоныгъом и 18-м Уры-сые Федерациеи и Къэралыгъо Совет — Хасэм ядепутатхэр республикэм зэрэзэхашэщ-хэр кыуагъ. Джащ фэдэу муниципальнэ гъэпсык/и зилэ къоджэ псэуплэхэм япэщэ 11, къэлэ ык/и къоджэ псэуплэ 16-

мэ ядепутатхэр кыыхахыщтых. Хэдзынхэм ягъэхъазырын ык/и язэхэщэн хэдзэк/о комис-сиеи 274-рэ хэлэжыэшт, ахэм нэбгырэ 2225-рэ фэдиз ахэт. Пэшлорыгъэшъуэ зэрагъэнафэ-рэмк/и, республикэм щыпсэурэ нэбгырэ мин 339-рэ фэдиз хэдзынхэм ахэлэжыэхъуэ амал ялэшт.

Мы аужырэ ильэсхэм тикъэ-ралыгъок/и партийнэ системэм

хэхъоныгъэхэр зеришыхэрэр Сэмэгу Нурбый кыуагъ.

Урысые Федерациеи юстици-емк/и и Министерствэ кызыери-тырэмк/и, непэрэ мафэм еху-лэу Урысыем политическэ пар-тияи 74-рэ щатхыгъ. Республи-кэмк/и политическэ партиехэм яшъолъыр отделение 51-рэ агъэ-псыгъ.

Хэдзынхэм язэхэщэнк/и кы-бар жъугъэм иамалхэм пшъэ-рылъэу ялэхэм нэужым Ады-геим хэдзынхэмк/и и Гупчэ ко-миссиеи и Тхьаматэ игуадзэу Фанюс Казыхановыр къатегу-шылагъ. Хэдзынхэр зерифэ-шъуашэу клонхэмк/и, цыфхэр нахьыбэу къяк/олэнхэмк/и ахэм лофшлэнышхо зэрэзэш/уахы-рэр кыуагъ. Политическэ парти-ехэм ык/и кандидатхэм зэфэдэ амалхэр аратынхэ, лофыр зыг-тым фэдэу, шыпкыагъэ хэлъу кызызэрэтын фаер джыри зэ агу кыгъэк/ижыгъ.

Джащ фэдэу хэдзын кампа-нием епхыгъэ хэуконыгъэу на-хьыбэр ашыхэрэм УФ-м зэп-хыныгъэм, информационнэ тех-нологиеи ык/и коммуника-циеи жъугъэм алъыплъэгъэнымк/и федеральнэ кыулык/ум игъэлорышлэлэу Кыблэ федераль-нэ шъолъырым щылэм кык/и-гъэ лык/оухэр къатегушылагъэх.

Нэужым кыбарлыгъгъэлэс амалхэм зыгъэгумэк/и-рэ упч/э-хэр кыатыгъэх, игъэк/лотыгъэ джэуапхэр агъотыжыгъэх.

Мы мэфэ дэдэм Адыгеим хэдзынхэмк/и и Гупчэ комис-сиеи хэтхэм я 93-рэ зэхэсыгъо ялагъ. лоныгъом и 18-м щылэшт хэдзынхэм афэгъэхьыгъэ кы-бархэр цыфхэм алэк/лэгъэхъэ-гъэнхэмк/и лофыгъохэм афэгъэ-зэгъэшт лофшлэк/о купым изэ-хэщэнк/и ык/и АР-м и Къэра-лыгъо Совет —Хасэм ихэдзын-хэм ахэлэжыэшт кандидатхуэ

кыагъэлэгъуагъэхэм апыл кы-барыр (биографиер) уплэ-к/лугъэнымк/и шык/лэу щылэхэм къатегушылагъ Адыгеим хэд-зынхэмк/и и Гупчэ комиссиеи и Тхьаматэ игуадзэу Фанюс Казыхановыр.

Кандидатхэм хэушхъафы-кыгъэ счетхэр кызызэуахыным-к/и фитыныгъэ ятыгъэнымк/и щылэ полномочиехэм, хэдзэк/о комиссиехэм ялофшлэн зэра-мыгъэцак/лэрэм епхыгъэу дэо тхылъэу къалэк/лахъэхэрэр пэшло-рыгъэшъуэ зэхэфыгъэнхэм фэш/и лофшлэк/о купым хэтхэм зэхъо-кыныгъэхэр афэш/и-гъэным кы-тегушылагъ Адыгеим хэдзын-хэмк/и и Гупчэ комиссиеи и Аппарат правовой отделымк/и ипашэу Сихъу Азэмат.

Зэхэсыгъом хэлэжыагъэхэр нэмык/и лофыгъохэми атегушы-лагъэх, лоныгъом и 18-м щылэшт хэдзынхэр шапхъэхэм адиштэу, рэхъатэу зэхэщэгъэнхэ зэрэ-фаер кыуагъ.

ПАТИКЪО Анет.

Лыхъужъхэр агу къагъэкIыжыгъэх

ЗэкIэми тыгу къэкIыжы 1941-рэ ильэсым мэкьюогум и 22-м, пчэдыжым сыхъатыр 4-м Германиер тикъэралыгъо къызэрэтебэнэгъагъэр. Зэо мэхъаджэу къыташылагъэм зищылэныгъэ езыгъэжыгъэ ныбжьыкIабэмэ апсэ ыхъыгъ. Мы мафэр Урысыем шыпсэухэрэм егъаши ащыгъупшэштэп. Лы-

хъужыныгъэ зэрахъэзэ ти Хэгъэгъу къэзыухъумагъэхэр тыгъухэм арылгыштых.

Ахэм яшIэжъ мыкIодыным фэшI Урысые Iофтхъабзэу «Тыгъуасэ заор шылагъ» зыфилорэр рагъэкIокIыгъ. Мыщ хэлэжыагъэхэр мэкьюогум и 22-м, пчэдыжым сыхъатыр 4-м лыхъужъхэм ясаугъэтэу «ЕгъэшIэрэ ма-

шлор» зыщылблэрэм щызэрэуэгъоигъэх. Шэф остыгъэхэр афыхъанэхи, заом хэлIодагъэхэм зы такыкърэ афэшыгыуагъэх. Саугъэтым къекIоIлагъэхэм ахэтыгъэх АР-м и Къэралыгъо автотранспорт инспекция икIулыкIушIэхэри.

ТРЭХЪО Байзэгъ.

ГИБДД-м ихъушъхъафыкIыгъэ батальон инсептор.

Ястудентыгъо ильэсхэм зэфащагъэх

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым мы мафэхэм зэхэхъэ гъэшIэгъон щыкIуагъ. Автотранспортым, мэкъумэщ хъызмэтым ыкIи пхъэм псэуалъэ хэзышыкIырэ промышленностым япхыгъэ техникумищэу ыпэкIэ мы учреждениер зэхэтыгъ. Ар 1993-рэ ильэсыр ары апшъэрэ еджапIэ зашыжыгъэр.

ЕджапIэр къэзыухыгъэ нэгъырэ 200 фэдиз мы мафэм къырагъэблэгъагъ. 1976-рэ, 1981-рэ, 1986-рэ, 1991-рэ ильэсхэм техникумхэм къачIэкIыгъагъэхэр зэлуIагъэх. Ахэм ащышхъафхэм Iоф ащашIэ. Карелием, Смоленскэ, Элиста, Москва, Братскэ, Псыфабэ, Новороссийскэ, Курганинскэ, Ростов хэкум, Мыекъуапэ ыкIи нэмыкI чIыпIэхэм ащэлажъэх. Зэхэхъэм хэлэжыагъэх кIэлэегъаджэу езыгъэджагъэхэри.

Iофтхъабзэм кIэщакIо фэхъугъ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым карьерэмкIэ ыкIи профориентациемкIэ и Гупчэрэ апшъэрэ еджапIэр къэзыухыгъэхэр я Ассоциациерэ.

ЗэлуIагъым къекIоIлагъэхэм шуфэс къарихыгъ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым егъэджэн IофхэмкIэ ипроректорэу, экономическэ шIэныгъэхэмкIэ докторэу Людмила Задорожнаям ыкIи еджапIэр къэзыухыгъэхэм къафэгъушIуагъ.

— Ильэс 30-кIэ, 40-кIэ узэкIэлэбэжымэ еджэныр къэшыухыгъэ нахъ мышIэми, студентческэ ильэсхэр гум икIыжхэрэп. Сыд фэдиз ильэс тешлагъэми, шIэныгъэ зыщыуагъэгъотыгъэ учреждениер ятIонэрэ унэм фэдэу олпытэ. Типчъэхэр шъош пэе сыдигъуи зэрэзэлухыгъэхэр зыщышъу-мыгъэгъупш, — къылуагъ Людмила Задорожнаям.

Зэчый дахэ хэлъыгъ

УсакIоу Нэхэе Руслъан къызыухыгъэр мэкьюогум и 25-м ильэс 75-рэ мэхъу. ШыпкIэ, ащ къынэсынэу хъугъэп, ильэс 56-рэ къыгъэшIагъэр, ау итхэн-усэн Iоф къызэрэдэхъуштыгъэр, ащкIэ зэчый гъэнэфагъэ зэрилагъэр итворчествэ гъогу къеушыхъаты.

АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапIэ краеведениемкIэ иотдел тхакIом имэфэкI фэгъэхыгъэ тхылъ къэгъэлъэгъон къыщызэлуахыгъ. «Ильэпкъ фэлэжыагъ, ичIыгу фэусагъ» ащ цIэу фашыгъэр. ТхылъеджапIэм иотдел IофышIэу АйтэчыкIо Рузанэ ар зэригъэкIугъ, ыгъэхъазырыгъ.

— Тиадыгъ тхакIохэр, усакIохэр бэ хъухэрэп, — еIо Рузанэ, — ахэр ямэфэкI инхэмкIи, къызыухыгъэхэмкIи нахъ ядгъа-шIэхэмэ тшIоигъоу, тимэкIай зэготхэм зэратегъэу сыдигъуи къэгъэлъэгъонхэр тэгъэпсых. Анахъ тыналэ зытетыр усакIом, е тхакIом, е пшысэлэуатэм ищылэныгъэ ыкIи итворчествэ титхылъеджэхэм апашъхъэ къидгъэуцоныр, нахъ зэлъядгъэшIэныр ары. Мары Нэхэе Руслъан ытхыгъэ тхылъхэр зэкIэ мыщ хэтых, усэ сборникхэр ыкIи прозэкIэ тхыгъэ иаужырэ тхылъэу «Псыархъун» (2002) зыфилорэ ирассказхэр ыкIи иповеститIу зыдэтыр. Къэгъэлъэгъоным щыдгъэфедатгъэх журналхэу, гъэзет зэфэшъхъафхэу ежъ усакIом иусэхэр къызыщыхауыгъэхэр ыкIи Нэхайм итхылъхэм — ипоэзие анахъэу критикхэм, литературоведхэм,

журналистхэм ыкIи тхылъеджэ чанхэм ягупшысэ-еплъыкIэхэр къызыщыралотыкIыгъэхэр. Сэри сшъхъэкIэ мары ахэм непи сахэплъэжыгъэ, сахэджыхъажыгъэ. Нэхэе Руслъан итхылъхэм усакIом иадыгъэ лъэпкъ зэрикласэр, зэриляпIэр, иадыгабзэ зэрэфэгумэкIырэр, лъэпкъым ишэн-хабзэхэр къыщылотагъэх. Ухэтми мыхэм узэджэкIэ, узэрагъэплъыжыкIэ, нахъ зызэкIыуагъэуае, тхакIомкIэ мэхъанэшхо илэба ытхыгъэхэм пIуныгъэ ыкIи гъэсэнэгъэ уасэ ялэу щытыным. Арышъ, къэпIон плъэкIыштыр Нэхэе Руслъан хъалэлэу, зафэу ильэпкъ зэрэфэлэжыагъэр, зэрэфэусагъэр ары.

Мыщ фэдэ мэфэкI къэгъэлъэгъон зэфэшъхъафхэр бэрэ щэгъэхъазырых Лъэпкъ тхылъеджапIэм. Ахэм нахъ гуфалпъэу яплъырэ пэпчъ ащ ыужым яусэхэм, япрозэ зафэзыгъазэхэрэм япчъагъэ макIэп. Аузэ тхакIом ыцIэ зэлъэу, зыфагъэнэлэуасэ, гъэсэлэтхыдэ афэхъу. Ары хэти итворчествэ бэгъашIэ зышIырэр, адыгэ литературэри зыгъэп-тэрэр.

**ДЗЭУКЪОЖЪ
Нуриет.**

ГумэкIыгъохэр

Псым ытхъэлагъ

Мэкьюогум и 21-м къалэу Мыекъуапэ щыщ псэупIэу Родниковскэм щыщ пшъэшъэжые псым ытхъэлагъ. Ащ ильэси 9 ыныбжьыр, зигъэпскIынуэ псыутIэм илахылхэм адэкIогъагъ.

Пшъэшъэжыер къызэмыкIожым, илахылхэр лыхъунхэу рагъэжыагъ, къызамыгъотым ошIэ-дэмышIэ IофхэмкIэ къэлэ гъэлорышIапIэм макъэ рагъэлугъ. Сабым чэщ реным лыхъугъэх, пчэдыжым жъэу ар псыутIэм, псыр зыщычэндж чIыпIэм, хэлъэу къагъотыжыгъ. Ар сабыибэ зэрыс унагъом щыщ, ипсауныгъэкIэ хыбзэу щытыгъ.

хыгъэхэр зэзыпхырэ Iофтхъабзэхэм ягугъу къышIыгъ. Джащ фэдэу мы апшъэрэ еджапIэр къэзыухыгъэхэрэм Iофтхъабзэ чIыпIэ ягъэгъотыгъэнымкIэ, ныбжьыкIэхэм япроектхэр щылэныгъэм щыпхырашынхэмкIэ Iэпылэгъу зэрафэхъухэрэп ащ къылуагъ. Зэдеджагъэхэм ныбджэгъуныгъэу азыфагу илпыр мыкIодыжыным фэшI зэхэхэрэ Iофтхъабзэхэм ягугъу къышIыгъ.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетым ипроректорэу БрантIэ Мурат къекIоIлагъэхэм къафэгъушIуагъ. Къаухыгъэ еджапIэхэм ягугъу

дахэкIэ арагъэшIызэ зэрэлажъэхэрэр къылуагъ.

Ильэс пчъагъэкIэ узэкIэлэбэжымэ техникумыр къэзыухыгъэхэм нэужым гушылэр аратыгъ. Студентческэ ильэсхэр ахэм агу къагъэкIыжыгъэх. ЯIофтхъабзэ гъэхъагъэу ялэхэр къалотагъэх.

Пхъэм псэуалъэ хэзышыкIырэ промышленностым епхыгъэ техникумыр 1976-рэ ильэсым къэзыухыгъэхэу, «техник-плановик» зыфилорэ сэнэхъатыр зэзыгъэгъотыгъэхэм апшъэрэ еджапIэм ипаци, ащ Iоф щызышIэхэрэми мыщ фэдэ Iофтхъабзэ зэрафэзэхъагъэмкIэ зэрафэзэхэр къалуагъ.

ЗэлуIагъур гум къынэжышты. Зэдеджагъэхэр зэлуIагъэх, шIэныгъэ языгъэгъотыгъэхэр альэгъугъэх. Ахэр ятеплэкIэ зэхъокIыгъэх, ау агукIэ ныбжьыкIэу къэнагъэх.

Сэнэхъат зэфэшъхъафхэм ягъэхъазырынкIэ Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетыр тикъэралыгъокIэ анахъ дэгъоу зэралытэрэр къалуагъ. Апшъэрэ еджапIэм щылажъэхэрэм псауныгъэ пытэ ялэу, яIофтхъабзэ ягъэхъагъэхэм ахэхъонэу, ягухэлъхэр къадэхъунхэу къафэлъэлуагъэх. Шухъафтынхэр къаратыгъ.

ПIАТЫКЪО Анет.

ПСАУНЫГЪ

Адыгэкъалэ межрайон сымэдждэу Батмэн Казбек ыцлэ зыхьырэм епхыгъ Пэнэжыкыуае дэт сымэдждэури. Ащ кыыхэкълэу кьалэмрэ Теуцожь районымрэ ямедицинэ иофышлэхэм ямэфэкъл фэгъэхьыгъэ иофтхьабзэр Адыгэкъалэ щырекълэу. Лэпкъ культурэм и Гупчэ кыыщызэрэуагъоигъэхэм, зимэфэкълхэм агу кынэжъу ар зерищагъ культурэм и Унэ иофышлэу Мирзоева Джамилие.

Псауныгъэм иухъумаглохэм афэгушыуагъэх

Ащ ипэублэ псалэ кызырэцилуагъэмкълэ, сымэдждэу Лыхэсэ Фатимэ зипащэу ильэс 42-рэ зыныбжым сымэдждэури хэхъэ. Ятлонэрэ сымэдждэу Теуцожь районым итым иврач шхьалэр Аклэгъу Заур. Кьалэмрэ районым ипсэуплэхэмрэ амбулаториищ, фельдшер-мамыку лэзэплэ 20, лэпылэгъу псынклэм иофышлэпитф, ягурыт еджаплэхэм ялэзэплэ пункти адэтых. Медицинэм иофышлэ 587-у ащылажъэрэмэ нэбгырэ мин 36-мэ япсауныгъэ чэщи мафи кьаухъумэ, агъэразэх.

Ахэм ащыщхэу 2-р Урысые Федерацием изаслуженнэ врачых, 3-р народнэ врачых, 40-р Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ изаслуженнэ иофышлэх, врачитлумэ «Адыгеим и Шытхъуэхэ» зыфилорэ цлэ лъаплэр кьафагъэшъошагъ.

Сымэдждэури нахъ этегъэпсыхьагъэ мэхъух. Бэмышлэу Адыгэкъалэ — жъэжъыехэм зыщылэхэрэ, Пэнэжыкыуае инфаркт, инсульт хъугъэхэр зыпкъ зыщырагъэуцожьхэрэ отделенихэр кьащызлаухыгъэх.

Адыгэкъалэрэ Пэнэжыкыуае

ерэ адэт поликлиникэхэу Теуцожь Мэлайчэтрэ Сихъу Ахьмэдрэ зипащэхэм врачы 101-рэ, медицинэм иофышлэ гурытхэу 265-рэ аут. Федеральнэ программэу «Земский доктор» зыфилорэмкълэ районым ипсэуплэхэм иоф ащашлэнэу врач ныбжыкълэ 20 кьэклэуагъ. Поликлиникитлуми ильэсым кыкълэу нэбгырэ мин 300 фэдиз кьэклэуалэ. Хирургиемкълэ отделениеу Батмэн Казбек зипащэм гъэрэкълэ операции 900 щашыгъ, терапиемкълэ отделенихэу Клубэ Сусанэрэ (Адыгэкъал) Шъэумэн Иринэрэ (Пэнэжыкыуае) зипащэхэм нэбгырэ мини 2,5-м ехъу аштагъ. Хьатх Иринэ зипэщэ акушерскэ-гинекологическэ отделением гъэрэкълэ сабыл 400 кыыщыхъугъ, операции 550-рэ щашыгъ. Джащ фэдэу цэхэм зыщылэхэрэ ыкли инфекционнэ отделенихэу Шэуджэн Аскэррэ Пэнэжы Мариетрэ зипащэхэми ялофшлагъэхэм, зэкълэ псауныгъэм икьэухъумэн флажъэрэмэ цыфхэр зэрарыразэхэр зэхэхъэм кыыщыхагъэщыгъ.

Ащ фэшл апэ сценэм кьыдэ-клягъэх Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбыйрэ народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Лыхэсэ Юрэрэ. Урысые Федерацием псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ и Министерствэ ибгъэхалъхэу «Отличник здравоохранения» зыфилорэр акушер-гинекологэу Тхьазыфэшлу Мулиэт, щытхъу тхыльхэр медсестрахэу Гьонэжыкыо Нэфсэтрэ Мамый Саниетрэ, Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ и Министерствэ ищытхъу ыкли ирээныгъэ тхыльхэр врач-неврологэу Шэуджэн Сусанэ, врач-стоматологэу Александр Лысыковым, медсестрахэу Жэнэлл Шамсэтрэ Мыгу Фаризэтрэ аратыжыгъэх.

Кьэлэ администрациемрэ народнэ депутатхэм я Советрэ ящытхъу тхыльхэмрэ ахъщэ шлухьафтынхэмрэ кьэлэ сымэ-

Иринэ, Хьабэхъу Муслымэт — нэбгырэ 25-рэ мэхъух. Мирзоева Джамилие залым члэхэр кыыгъэтэдджх псауныгъэм икьэухъумэн и Мафэкълэ лэгу теохэзэ ахэм афэгушыуагъэх, шлоу щылэр кьадэхъунэу афэлъэуагъэх.

Медицинэм иофышлэхэу сымэдждэхэм хьалэлэу ялэхэхэрэм ямэфэкъл фэгъэхьыгъэ зэлуклэхом ахэм ядахэ щалуагъ, щытхъу тхыльхэр, ахъщэ шлухьафтынхэр, кьэгагъэхэр аратыгъэх. Ащ фэшл апэ сценэм кьыдэ-клягъэх Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбыйрэ народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Лыхэсэ Юрэрэ. Урысые Федерацием псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ и Министерствэ ибгъэхалъхэу «Отличник здравоохранения» зыфилорэр акушер-гинекологэу Тхьазыфэшлу Мулиэт, щытхъу тхыльхэр медсестрахэу Гьонэжыкыо Нэфсэтрэ Мамый Саниетрэ, Адыгэ Республикэм псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ и Министерствэ ищытхъу ыкли ирээныгъэ тхыльхэр врач-неврологэу Шэуджэн Сусанэ, врач-стоматологэу Александр Лысыковым, медсестрахэу Жэнэлл Шамсэтрэ Мыгу Фаризэтрэ аратыжыгъэх.

Кьэлэ администрациемрэ народнэ депутатхэм я Советрэ ящытхъу тхыльхэмрэ ахъщэ шлухьафтынхэмрэ кьэлэ сымэ-

джэщым иофышлэхэм афагъэшъошагъэх.

Теуцожь районым ипашэу Хьачмамыкыо Азэматрэ народнэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Пчыхьалыкыо Аюбэрэ зимэфэкълхэм афэгушыуагъэх аратыжыгъэх Урысыем псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ и Министерствэ кьафигъэшъошагъэ бгъэхалъхэу — медсестрау Хьагъур Саидэ, щытхъу тхыльхэр районым иврач шхьалэу Аклэгъу

Заур, Очэлпые дэт фельдшер-мамыку лэзэплэм ипашэу Хьут Сафийет, республикэ министерствэм кьаритыгъэ щытхъу ыкли рээзэныгъэ тхыльхэр — клэлэ-цыкълэхэм ялэхэрэ врачэу Татьяна Куц, терапиемкълэ отделением ипашэу Шьоумыз Иринэ, Аскэлэе ФАП-м ипашэу Бэгъушъэ Асиет, район сымэдждэщым имедсестра шхьалэу Дэрбэ Эммэ, Джэдждэхьэблэ амбулаторием илэпылэгъу псынклэ иофышлэу Нэхэе Асиет. Ащ ыуж район администрациемрэ народнэ депутатхэм я Советрэ ящытхъу ыкли рээзэныгъэ тхыльхэмрэ ахъщэ шлухьафтынхэмрэ аратыгъэх медицинэм иофышлэ нэбгырэ 22-мэ.

Иклэхъым Теуцожь районым инароднэ депутатхэм я Совет иунашъокълэ кьэлэ сымэдждэщым иврачэу Шхьащэкыо Кларэ Уцужыкыо ыпхъум «Теуцожь районым ицлыф гъэшлуагъ» зыфилорэ щытхъуцлэр кызырэфэгъэшъошагъэр Пчыхьалыкыо Аюбэ кылыагъ ыкли ащ фэгушлэу, лентэ пльыжыр ыпшъэ ришлагъ, тхыльхэри, кьэгагъэхэри ритыгъэх.

Медицинэм иофышлэ и Мафэ фэгъэхьыгъэ мэфэкъл зэхэхэр кьагъэдэхэу культурэм и Унэ иофышлэхэм, искусствэхэм иклэлэцыкълэу еджаплэ кыкълэ-гъэхэм кьатыгъэ концертным.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

«Шэжыым и Карт»

Хэгъэгум иухъумаглохэм афагъэуцугъэ саугъэтхэу Адыгеим итхэм чыплэ гъэнэфагъэ Урысые проектым щаубытыгъ.

Тхыль тедзэплэу «Просвещениемрэ» тхыль кьыдэгъэкълэпэ унэу «Первое сентября» зыфилорэмрэ Урысые Федерацием гъэсэныгъэмрэ наукамрэкълэ и Министерствэ ялэпылэгъоу Теклоньгъэр тидзэхэм Хэгъэгу зоошхом кызыщыдахыгъэр ильэс 70-рэ зыщыхъугъэ ильэсым ехъулэу Урысые проектэу «Шэжыым и Карт» зыфилорэр агъэцэклагъ.

Ар зыфэгъэхьыгъагъэр заом хэтыгъэхэм афагъэуцугъэ мемориалхэмрэ саугъэтхэмрэ зырыфэшъуашэу афэсакыгъэныр ыкли кызыэтэгъэнэгъэнхэр ары. Проектым кьыдилытэтхыгъэ тыхэгъэгущо ичылплэ зэфэшъхьафхэм ащыпсэурэ ыкли иоф ащызышлэрэ клэлэеджакохэр,

егъэджаклохэр, командэхэр, еджаплэхэр ащ кьыхагъэлэжъэнхэр. Ащ пае саугъэтхэм ясурэтхэр, ахэм апылэ кьэбархэр, зыфагъэуцугъэхэр проектым исайт кьырагъэхъанхэу щытыгъ.

Джарэуцтэу Урысыем ишъолыыр ыкли нахъ кьытпэблэгъэ хэгъэгу 23-мэ ащагъэлсыгъэ шлэжъ саугъэтхэм я Картэ зэхэгъэуцон альэкълэу. Проектым нахъ чанэу хэлэжыагъэхэм Адыгеири ахэфагъ. Шэжыым и Картэ псэуплэ зэфэшъхьаф 4600-мэ ащагъэуцугъэ саугъэтэу, мемориал ыкли агъэлэплэрэ чыплэхэу мини 10 хатхэгъах.

Адыгэ Республикэм ит саугъэтхэм бэмэ аналэ кьатырадзагъ. Мемориальнэ комплексэу «Зыцлэ амышлэрэ дзэ-

кълэу — Кавказым иухъумаглоу» зыфилорэр, кьуаджэу Тэхьутэмыкыуае Лыхъужьхэм яплощадэу дэтыр, нэмыкълхэри анахъ дэгъухэм ахэфагъэх.

Мэлылфэгъу мазэм тхыль тедзэплэу «Просвещением» джыри зы проект щатлупшыгъ, ащ зэреджагъэхэр «Шэжыым иурук». Мыщ клэлэегъаджэхэмрэ иофышлэ купхэмрэ агъэхъазырыгъэ урокхэмрэ нэмыкълэу иофтхьабзэхэмрэ зэрагъэпсыгъэхэр мэкьюогум и 30-м нэс комисиим агъэхьынхэ альэклэу. Ахэри Хэгъэгу зоошхом, ащ хэлэжыгъэ цыф гъэнэфагъэ горэм, саугъэтхэм афэгъэхьыгъэхэу щытынхэ фае.

«Просвещением» иофышлэу С. Григоренкэм зэрэхигъэунэ-фыкълэрэмкълэ, Хэгъэгу зоошхом тхьамыклагъорэ гумэкълыгорэ кьызыфимыхьыгъэ унагъо тикъэралыгъо исэп. Шэжыыр лэужыкълэхэм зэлэпахьыкыгъэ лыгъэкълэу гъэнэ фае.

(Тикорр.).

ПСАУНЫГЪ

«Щылэныгъэ кьысэт!»

Арэуцтэу зэдждэгъэхэ иофтхьабзэу бэдзэогъум и 9-м кьышегъэжыагъэу и 15-м нэс зэрэ Урысыеу щыкълэуцтым изыфэгъэхьазырын аублагъ. Ащ иклэщаклох социальнэ-культурнэ иофыгуагъэхэмкълэ Фондэу Светлана Медведевар зипащэмрэ Урысые Федерацием псауныгъэр кьэухъумэгъэнымкълэ и Министерствэу.

Зэрэрахъуэрэмкълэ, а тхьамафэм кьыкълэу бзылфыгъэхэм зыщалыплэхэрэ медицинэ учрежденихэм, республикэм ит сымэдждэхэм яакушерскэ-гинекологическэ отделенихэм «пчъэ зэлухыгъэхэм ямафэхэр», «лэнэ хъураехэр» ащыкълэуцтых, врачхэм яконференциехэр зэхэщытх. Ахэм зэкълэми специалистхэм кьащало-тэщтых сабыл кьэухъуагъэхэм узэрэдзэеклон фаер, быдзыщэм мэхъанэу илэр, нэмыкълэу иофыгъэхэм ащатэгущылэщтых. Врачхэр лекциехэм кьызырэдждэщтых имызакоу, акушер-гинекологхэм бзылфыгъэхэм япсауныгъэ изытет аулпэкълэуцт.

Мурад шхьалэу иофтхьабзэхэм зэкълэми ялэр сабыр зыгъэкълэуцыхьэхэрэм япсауныгъэ зэрар зэрэрахырэ алъыгъэлэсыгъэныр, ахэм япчъагъэ кьыщыгъэкълэуцыхьэхэр, лъфыгъэм илэшулэу зэхыгъэшыкыгъэныр, сабыеу ашъо хэлъым дунэе нэфыр ыльэгъуныр зэрэнасыпыгъэр ары.

(Тикорр.).

Усаклоу Нэхэе Руслъан кызыхъугъэр непэ илъэс 75-рэ мэхъу «Умытыгъэу тыгъэу укъепсына, уцфымэ, цыфыгъэ пхэрэлъ»

Усаклом гъэшлэхъо кыгъэ-шагъэп — илъэс 56-рэ нылэп, ау илъэс 35-у адыгэ литературэм зыхэтэгъэм маклэп фы-зэшлэкыгъэр, ыгу кыкырэ, ыгу щытыргъопэгъэ поэтиу купкI дэгъурэ шъошэ дахэрэ зилэр тын лъаплэу кытфычынагъ.

Тхаклом, усаклом игушылэ илъэплэгъэ-лъэшыгъэ кызыщегъээн фаери, зынэсын ылъэ-кыщтыри зэхышлэпэу Руслъан итворческэ лъагъо ыкIи ащкIэ гъогу дахэ щылэныгъэм щып-хырищытыгъ. Гупшысэн-тхэ-ныр, усэн зэпымычыжыкыр кы-зэрэфэкIуагъэр ыкIи усэм уасэу илэм мары ежъ ышъхъэ-кIэ къарилонлагъэр усэкIо-тхаклоу Нэхэе Руслъан.

«Апэрэ усэр зысэтхым гъэт-хэпагъ, чыгъ шъхъапэм пыс-хэу бзыу цыкIумэ ордэ кьалэ-щтыгъэ, чыжъэкIэ трактормэ амакъэ губгъом кырильэсы-кIыщтыгъ. Гъэтхэ тыгъэм зы-ригъэу, гугъум ымытIупщэу, ылъэмэ амыхъыжъэу тянэ пчъэ-лупэм Iусыгъ. Ащ игумэкI-гукIае сэри сшъхъэ имыкIэу еджаплэм сыкызыекIыжъым, дэпкъым сгъэкъугъэу тянэ дэжъ сетIыс-хыгъ. Гум усэр кытеуагъ. Тхъапэмрэ кълэмымрэ кълэ-штагъ...»

Ным фырилэ шIульгъэу лъэ-шым, гукIэгъу-лыузым, ащ иуэ-гууэ тырихын амал зэрымIэм, ау псэкIэ ныр ыухъумэным фэхъазыр кIалэм джащ дэжъым Тхъэм кыхилъхъэгъэ усэныр кыфызэлIуичыгъ.

«Джа мафэм кыщегъэжъа-гъэу сэтхэ, — еIо Нэхэим. — Гоу зэгоутырэм илэзэгъу кълэзгъотыгъ. Хэти кыгъэшлэ-щтыр зыми ышлэрэп. Джащ фэд усэри. Ащ кырыкIощтым хэт ухигъэдэлон? Ау нафэр зы: пкырэ гурэ зилэ усэу щылэ-ныгъэм ымэ кызыхъурэм игъа-шлэ кIыхъащ, лъэлыгъи зыго-рэм фэхъушт. Усэ дэгъур шъыпкъэм фэд, уахътэми фи-кIыштэп».

Нэхэе Руслъан мыпкIыжыщт ыкIи шъыпкъэгъэ-акъылыгъэ ин зыхэлъ усэхэр кыилэкIыгъэх, илорэ ишлэрэ итворчествэкIэ кыушыхъатыгъ.

Нэхэе Руслъан Мыхъамодэ ыкьор Теуцожь районым ит къуаджэу Очэпчыи мэкъуогъум

Хэти мы усэ сатырхэр зыер еплжыын ыкIи ебгъэшлэжыын ищыкIагъэп. Ар зыгу ымакъэр, зигупшысэ хэхыгъэр адыгэ литературэм, лъэпкъ поэтием, лъэпкъ гупшысэм хэхъо ин афэзышIыгъэу гушъхъэлэжыгъэ дахэ кытфэзгъэнагъэу Нэхэе Руслъан ары.

и 25-м, 1941-рэ илъэсым кы-щыхъугъ. Гурыт еджаплэр кы-зеухым, колхозым щылэжъагъ, ащ ыужым Мыекъопэ мэкъу-мэщ техникумым чIэхъэгъагъ, ау кыуухыгъэп. 1962 — 1967-рэ илъэсхэм Адыгэ къралыгъо кIэлэгъэгъэ институтым ще-джагъ ыкIи кыуухыгъ. А уахъ-тэм деджэгъэ шъыпкъэу, иг-руппагъэу, филологии шIэныгъэ-хэмкIэ докторэу, АКЪУ-м икIэ-лэгъэгъэжэу ХьакIэмызэ Мирэ Нухъэ ыпхъум кызыерилотэжы-рэмкIэ, апэрэ илъэс еджэгъу мафэхэм къащегъэжъагъэу Рус-лъан игулытэкIи, илупкIагъэки, игупшысэ зещакIэкIи, ригъэ-жыкIыжыгъэм фэдэу, илэгъу-хэм къахъыщтыгъ. Ащ кьегъэ-нафэ икIэлэгъу-ныбжыкIэгъум кыщыублагъэу игухэлъ хэ-хыгъэу тхэным ар зэрэфакIо-щтыгъэр.

Институтыр кызыеухым, Адыгэ хэку радиом и Коми-тет иредакторэу илъэси 10-рэ Iоф ышлагъ. 1979-рэ илъэ-сым Москва дэт Литератур-нэ институтэу М. Горькэм ыцIэ зыхъырым иапшъэрэ курсхэр кыуухыгъ. Адыгеим кызыекIо-жыым, хэку гъэзетэу «Социали-стическэ Адыгеим» иредакция илофышлагъ. 1984-рэ илъэсым кыщегъэжъагъэу Адыгеим итхаклохэм я Союз литературнэ упчIэжъэгъоу Iоф щылэагъ, ащ ыужым «Адыгэ макъэм» куль-турэмкIэ иотдел ипашъэу лэжъа-гъэ. Аужырэ илъэсхэм Адыгэ республикэ телерадиокомпани-ем илофышлагъ.

Нэхэе Руслъан ытхыхэрэп 1960-рэ илъэсым кыщыуб-лагъэу хиутыщтыгъэх. Усэхэр, поэмэхэр, рассказхэр дэтхэу тхыльхэр Нэхэим адыгабзэкIэ кыдыгъэкIыгъэх: «Мафэр нэ-фым кыщегъэжъэ», «Джэмакъ», «Хыбзыухэр», «Псыкьефэх», «КъэкIозэпыт», «Тыгъэ ошх», «Косынкэ пльыжъ», «Ошъогу нэф», «Гъашлэм игъатх» ыкIи зыщымылэжъ уж рассказхэм-рэ повестхэмрэ зыдэт тхы-лъэу «Псыархъуан» кыдэкIыгъ.

Руслъан иусэхэмрэ ипоэмэ-хэмрэ зыдэт тхыльхэри уры-сыбзэкIэ Москва ыкIи Мые-къуапэ къащыдэкIыгъэх: «Ко-лодец отца», «Слово о мате-ри», «Ветры судьбы». Нэхэ-им ипоэтиэ уасэ фашIэу, жур-нал зэфэшъхъафхэм — «Сме-на», «Москва», «Дон» — зэхэт сборникхэм къадагъахъыщтыгъ. Иусэ гушIэхэм арылъ ордэ дэхабэ композиторхэу Тхъабы-сымым, Натхъом, Андзэрэкъо-

хэм, КIыкI Хьисэ, нэмыкIэхэми аусыгъ.

Нэхэе Руслъан Урысые Фе-дериацием итхаклохэм я Союз 1975-рэ илъэсым кыщыуб-лагъэу хэтыгъ.

Поэтэу Нэхэе Руслъан иусэ

Поэтэу Нэхэе Руслъан иусэ ыкIи ипоэмэ анахъ дэгъухэр зыфэгъэхыгъэхэр ичIыгу, ихэку, илъэпкъ, икъуаджэ, ныр арых. Ахэм сыдыгъуи усаклом ащыкIыгъэтхыгъэр, купкI афишIыгъэр зыпшъэ ухэтми уклонэу щымыт адыгагъэр, цыфыгъэр, шэн-хэбзэ тхыхъагъэхэр, зекIокIэ-зэхэтыкIэ гъэпсыкIэхэр ыкIи уахътэм, лъэхъаным ахэр зэрэхуцохэрэр ары.

ыкIи ипоэмэ анахъ дэгъухэр зыфэгъэхыгъэхэр ичIыгу, ихэку, илъэпкъ, икъуаджэ, ныр арых. Ахэм сыдыгъуи усаклом ащы-кIыгъэтхыгъэр, купкI афи-шIыгъэр зыпшъэ ухэтми уклонэу щымыт адыгагъэр, цыфыгъэр, шэн-хэбзэ тхыхъагъэхэр, зекIокIэ-зэхэтыкIэ гъэпсыкIэхэр ыкIи уахътэм, лъэхъаным ахэр зэрэхуцохэрэр ары. Усаклоу Нэ-хаим дэгъу дэдэу зэхышлэпэ-щтыгъ усэр щылэныгъэ сурэ-тэу, лъэхъаным итарихъ на-пэу зэрэщытыр. Усэр фызыгъэу щымытэу, шъхъафитэу гум кыдыкIэу гъэпсыгъэным мэ-хъанэ ритэу Руслъан иусэн мурад егугъоу зэшIуихыщтыгъ, хэлъыгъ ащ фэдэ амал гъэ-шлэгъон, игушыи псыхъэгъагъэ. Усаклоу Нэхэе Руслъан шъо-рышIыгъэ-нэшIошIыгъэу щымы-тэу, зэчый гъэнэфагъэ зэрэ-хэлъыгъэм ищысэу иусэ тхыль пчъагъэхэм ежъ поэтым игу-шIуагъуи, игумэкIи, икынихъа-гъуи, имэфэ гомылуи, гум Iэ-зэгъу фэхъуи, ышъхъэ закъоу щымытэу, цыфхэм шIу афи-шIэмэ шIоигъоу, игупшысэ, иусэ сатырхэр гъэсэпэтхыдэ-ушъый инхэу ыгъэпсыныр фызэшIо-кIыщтыгъ, зыщыщ адыгэ лъэп-къым ыгу кыгушIыкIэу тхэ-щтыгъ.

Умытыгъэу тыгъэу укъеп-сына?

Упсыхъомэ,
Псыхъоу зызэкIэщ.

Умытыгъэу тыгъэу укъеп-сына?

Улъэмыджмэ —
Лъэмыджэу псым сищ.

Умытыгъэу тыгъэу укъеп-сына?!

Уцыфымэ, цыфыгъэ пхэ-рэлъ.

Усаклоу НэхэимкIэ Ныр пстэ-уми анахъ шъхъаI, ары кьэжъа-плэр, ары гукIэгъур, ащ ибы-дзыщ хэти куцI тфэхъугъэр. Усэхэм ямызакъоу, джары Рус-лъан «Тян» зыфилорэ поэмэр езгъэтхыгъэр.

...Къын кысэкIугъэми, апэу сыкьешIэ...

О пцIэ къаслозэ,
Псыхъом, губгъом зэхызгъэ-хыщт.

О пцIэ къаслозэ,
ЗэкIэ псэ зилэр езгъэ-дэлушт.

О пцIэ къаслозэ,
МашIом ыштагъэр згъэкIо-сэжыщт.

О пцIэ къаслозэ,
Пчыхъэм сабыир згъэгъо-лбыжыщт.

О пцIэ къаслозэ,
Iанэм ныбджэгъухэр пэз-гъэтысхъащт.

О пцIэ къаслозэ,
Унэм сикIыни, гъогу сы-техъащт...

(н.35. поэмэу «Тян»)

Ным игукIэгъум пелэн кIуачIэ зэрэщымылэр усаклом итвор-чествэ зэфэдэкIэ пхырэкIы. Джащ фэд, илъапл Нэхэе Рус-лъан псэ зыпыт дунаишхор, Хэгъагъур, цыфхэр. ХэткIи, сид-кIи усаклом ыгу ихыгъ, ау за-фэр игъогу, шъыпкъэр игъуаз.

Сихэгъэгу

Сихэгъэгу,
Сычъыгъэп сэри —
Ощ фэдэу
Къыныри кысэкIу.
Зэхэоха,
Сырэхъатрэп сэри —
Ощ фэдэу
Чыгум сыкIэдэу.

Сыкьэштагъэп сэри —
Ощ фэдэу
Слъакъо зезгъэлэту,
Сыбдыщыл.
Сыщэлугъэп сэри —
Ощ фэдэу,
Зэхамыхъу,
Нэпси гум ещыл...

О гъэрет огъотыфэ
Сэ, сичIыгу,
Гъэретынчъэу
Пчъаблэм сыготыгъ.

Птамэ —
Тамэу сфэхъуфэ,
Сихэгъэгу,
Огум симыбызэу

Сыхэтыгъ.

Чыгур, лэжъэкIогур лъэшэу зэхэшлэх усаклом, ахэм ялъэ-

плэгъэ ин кIигъэтхъэу игупшысэ зэпэгъащэ:

Чыгур ныбжыи тыгъэм езэ-щыгъэп,

Пщэхэр текIмэ, ылэхэр фе-щыи.

Тыгъэм инэбзыхэр зэкIи-хъагъэп —

Чыгум ылэгъушъо щегъои.

(н.40)

Цыфым игъашIэ пIалъэ зэри-лэр, а охътэ кIэкIым пфэлъэ-кIыщтыр пшIэн зэрэфари усэ-кIэ кьелэ:

Мафэ кълэс цыфым зы-мафэ членэ,

ИнасыпкIэ, IэшIагъэр кълэнэ.

Ары. Усаклоу Нэхэе Рус-лъан итворчествэ зэрэщытэу пштэмэ, игупшысэкIэ зынэмы-сыгъэ щылэныгъэ лъэныкIо гори зэрэщымылэр огъэшIагъо. ИкIас иадыгабзэ, адыгэ бзылфыгъэу зидэхэрэ зидэгъурэ ебгъэпшэн щымылэми сатырэ зэрыбл дэ-хабэ фиусыгъ, лыгъэр — лъэпкъ шэн шъхъалэр — къэра-рыр, намысыр, нэкум фэдэу, кълэбзэнхэ зэрэфархэр, кIэлэ-цыкIлэхэр, дунайгъэдахэу, гу-дэщаехэу мы чIым кызыэрэ-техъохэрэри зыкIи щыгъушпа-гъэп Руслъан, бэ усэ дэхэ цы-кIоу афитхыгъэр, ахэм ащышхэр Нэхэе Аслъан ордэщыом рилъ-хъагъэх. Иадыгабзэ, илъэпкъ гупшысэ, Iэрыгъ сабыим фэ-дэу, афэсакъэу Нэхэе Рус-лъан ыухъумэныр, кыгъэгъу-нэныр фызэшIокIыгъ. Хэлъ зэ-чыим игупшысэ нахъ кызыекIи-гъаблэщтыгъ. Прозэм джащы-гъум зыфигъэзагъ, ащи лъэ-бэкъу дахэ щышIыгъ, ежъ Рус-лъан зыщымылэжъ уж, 2002-рэ илъэсым, рассказхэмрэ по-веститIурэ зыдэт тхыльэу «Псыархъуан» зыфилорэ итхыль кыдэкIыгъ. Ахэм алъапсэр адыгэ щылэкIэ-псэукIэр ыкIи хэгъэнэжыгъэу ащ щыпсэурэ ижырэ адыгэ лъэпкъым илIэ-ужыкI ары.

Нэхэе Руслъан иусэ тхыль-хэмкIэ, иусэ пычыгъо шъабэкIэ, игупшысэ зафэкIэ адыгэ ли-тературэр ыгъэбаигъ, адыгаб-зэм хахъо фишIыгъ, лъэпкъым лэжыгъэ дахэ кыфигъэнагъ.

Сэры уаем ыгъэпскIыгъэр

Уцэу.

Сэры чыгъэу ащ хэтыгъэр

ШхыпцIэу.

Скышъо псыхъо цыкIлэхэр

Ечъэхыгъэх.

Чыгуи огуи агухэр

Гупсэфыгъэх.

Зэрэщыфым, зэрэшъхъэлы-тэжыым, дунай нэфым зэрэ-щыщым, фэлъэкIырэмкIэ кьо-гъанэ зэрымIэм ыгу кыилэтэу, ыгъэинэу, ыгъэбжышIоу усэ-щтыгъэ, гупшысэ кълэбзэхэр мы-гумэкIыхэу тхъапэм ригъэкIу-щтыгъэ Руслъан. Усаклор шы-хымагъэп мы чIым, щыбысым хъалэлыгъ, Iушыгъ.

Иусэхэр, ипоэмэхэр, рас-сказхэр, повестхэр мыпкIы-жыын, мыкIодыжыын акъылкIэ пкIагъэх.

Усаклоу Нэхэе Руслъан (щы-лагъэмэ) непэ илъэс 75-рэ ыныбжъ хуштыгъэ. Ащ фэдэ тхэкIо-усакло адыгэхэм зэрэ-тилэм тырэгъушхо.

МАМЫРЫКЪО
Нуриет.

Драматургымрэ уахътэмрэ

Шушлагъэр цыфхэм залгылэсыкIэ, зэфэхьысыжъэу ашIырэм уегъэгупшысэ. Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахымэ ыцIэ зыхьырым «Гощэмьдэ инысэхэдакI» зыфилорэ спектаклэр апэрэу джырэблагъэ кыщцагъэ-лэгъуагъ. «Налмэсым» и Унэ щыкIогъэ Иофтхъабзэм нэбгырэ 1000-м кыщымыкIэу еплъыгъ. Гъэзетеджэхэм яшIоигъоныгъэхэр кыдэтлътыхи, пьесэр зытхыгъэу, «Адыгэ макъэм» и редактор шхъаIэ игуадзэу — пшъэдэкIыжъ зыхьырэ секретарэу Хъурмэ Хъусенэ гуыцIэгъу тыфэхъугъ.

ЩыIэныгъэм кыыхэпхырэр гурылогъошIу

— Цыфыр тхэным фэшI егъэжаплэу фэхъурэр къэлотэгъошIоп, — кытылуагъ Урысыем итхаклохэм я Союз хэтэу, Адыгеим изаслуженнэ журналистэу Хъурмэ Хъусенэ. — Шхъэм кыщцеклохырэ гупшысэм чэщым сыкынгъэуцэу кыыхэкIы. Хэтэр тхакIуи ащ фэдэ уахътэу къекIурэр макIэп.

Егъэжаплэр

— «Гощэмьдэ инысэхэдакI» птхыныр сыда кызыыхэкIыгъэр?

— Сызщы лъэпкъым ишэн-зэхэтыкIэхэм сишыпкъэу салъэплъэ, ыпкIэ тылътхэным-кIэ зизэрар къаколорэмэ сыналэ атесэдзэ, сэтхы. Темэхэр зэфэхьыафых. Пычыгъохэм ренэу уагъушысэ. Литературэм ижан-рэхэм уахадэмэ, пьесэм амал гъэшIэгъонхэр къетых.

— Роман е повесть птхыныр Iэшэхэп, ау пьесэр тхэкIо пстэуи къадэхъурэп. О ащ пфэбгъэзэныр сыда кызыыхэкIыгъэр?

— А улчIэр кызыэрэсэптыгъэр дэгъу. ТиздэгущыIэгъу нахъ дэгъоу лъыдгъэкIотэн тлъэкIышт. Романым, рассказым уигупшысэхэр ахэбгъэуцэхэзэ, ебгъэ-жыагъэр къэплотэн олътэкIы, образхэр кызылэохы. Ежхэр зэрэздэгъэгущыIэхэрэм фэшъафэу, о уигупшысэхэри хэ-огъэчэрагъох...

— Пьесэр ащ зэрэфэмы-

дэр кыыхэбгъэщмэ, тиеджакIо-хэмкIи нахъышIу.

— Образхэр пьесэм хэт пер-сонажхэм язекIокIэ-шIыкIэхэмкIэ, шэнэу ахалпхьэрэмкIэ ежхэм зыкызылэохын фае. Об-раз пэпч зэфэхьыафэу екIо-лакIэ фэошIы. Арэуцтэу зекIэ-лътхыкIуакIэхэр зымыгъэпсэхкIэ, гупшысэу хэлпхьагъэр иску-ственнэу мэхъу. Сыд отхыми, цыфым, щыIэныгъэм апэблагъэу уигупшысэхэр щытынхэ фае.

— ЩыIэныгъэм зыщыплъэ-гъужьыныр орыкIэ сыда?

— Ар улчIэ гъэшIэгъон. ЩыIэ-ныгъэр гъунджэм фэсэгъадэ, узэрэщыт шыпкъэу зыплъэгъу-жын плъэкIыныр IэшIэхэп. Птхырым художественнэ ама-лэу халпхьэрэр ары образ-хэр кызылэузыхырэр, ахэр те-мэу пштагъэм къэшIэкIыгъэх. Егъэжаплэм лъапсэу фэлшырэр лъыогъэкIуатэ.

Гупшысэм илотакIу

— Пьесэм гупшысэу хал-пхьэрэм икыгъотын, купкъым икызылэухын татэгъэгущыIэбэ.

— Нурбий, «Гощэмьдэ ины-сэхэдакIэ» ори уеплгыгъ, цыф-хэм уяупчIыгъ. Лъэпкъ шэн-хабзэу тхэлхэм, мытэрэзэу зекIохэрэм, пшъашъэм имыхъакъ еплотIэным гупшысэу кыпкъы-рыкIырэм, цыфхэр «зэщыпхъон-хэм», гууз-лыузэу пшъашъэм

е п х ы р э м, зекIокIэ дэир щыIэныгъэм кызылэу-щемыкIурэм пьесэр афэ-гъэхыгъ.

— Дэгъум-рэ дэимрэ зэ-пэбгъэуцугъэх.

— Зэпыщыт гъэфедакIэр, чIэгъчIэлъ гуп-шысэр, занкIэу узыфаер къэ-мылоу бгъэпсы-мэ, цыфыр зыгорэм ре-гъэгупшысэ. Творчествэм пылтым пшъэ-рылэу илэр игупшысэ зы-фатхэрэмэ алыгъэлэсыныр

ары. Адыгэ зэхэшыкIыр, те-атрэр щыIэныгъэм зэрэщыцэгъ-усэхэр, зекIокIэ дэгъухэмкIэ щысэшIур пхырыщыгъэ зэрэхъ-урэр къегъэлыагъо.

Пшъашъэм игупшысэ

— ЗишIульэгъу кызыгъо-тыгъэ пшъашъэм изекIуакIэ дегъэштэгъуаеу зылытагъэ-хэм талукIагъ.

— Пшъашъэм шIу ылъэгъу-рэ кIалэм дакло шIоигъоти, хэкIыплэхэм алыхъугъ. ЫцIэ-лъэкъуацIэхэр ыушъэфхи, уна-гъом кIуи, хъызмэтзехъаклоу зы-ригъэштагъ. КIалэм хъурэ-шIэ-рэм уасэ реты, джэнэт бзыур ежъ-ежырэу кыбьыгъэу елътэ. Унагъом мылкъушхо иI, баеу псэурэмэ ащыщ. Пшъашъэм ихъупхьагъэ цыфхэр тегущыIэх, ар зыкыжэныр янэ-ятэхэу зы-лэхэхсхэм апхъу шыпкъэм фэ-дэу аштагъ, ар ежъ ным ыумы-сыщтыгъэр арми амышIэу...

ТхакIор, режиссеры, композиторы

— Режиссер ныбжьыкIэу ЕмкIуж Анзор комедие жан-рэм диштэу апэрэу ыгъэу-цугъэр «Гощэмьдэ инысэхэдакIэр» ары. ИофшIэным шууцызэгъурылуагъа?

— Тигъэзет кыхиутыгъэ си-псэсэ лъэпкъ театрэу Цэй Иб-рахымэ ыцIэ зыхьырым иху-дожественнэ пашэу Шхъэлэхъо Светланэ зеджэм, ыгу рыхыгъ. ТелефонкIэ кыисфытеуи, тызэ-лукIагъ, тызэгъурылуагъ. АщкIэ инэу сыфэраз. Режиссеры пьесэм еджагъ, комедиеу ыгъэ-уцэ зэрэшIоигъор кыисылуагъ. Нэужым зэхъокIыныгъэхэр пьесэм фэшIыгъэх, усэхэри хэзгъэ-хъожыгъэх. Сюжетыр гурыло-гъуае зыщыхъурэ чIыплэхэр хэд-гъэкIыгъэх. Ежъ режиссерми шхъафэу екIолIэкIэ-къэгъэлъ-гъокIэ гъэшIэгъон кыфигъотыгъ. Мыщ дэжым кыщыхэзгъэщы-нэу сыфай ЕмкIуж Анзор ныб-жьыкIэми, режиссер лъэшэу зэ-рэщытыр.

— Къэгъэлъэгъоныр къа-шъохэм къагъэбаигъ...

— Адыгэ Республикэм изас-луженнэ артистэу Къэбэхъэ Анзор ащкIэ тыфэраз. Къашъо-

хэр гъэшIэгъонэу ыгъэуцугъэх. КIэлэцIыкIу къэшъокIо ансам-блэу «Абрекхэр» зыфалорэм Иоф зэрэдишIэрэр спектаклэм шIукIэ кыщцэтэжыгъ. Пьесэм къекIурэ къашъохэр Анзор кыгъотыгъэх.

— Режиссерэу ЕмкIуж Ан-зор, композиторэу Лосан Ти-мур ткъош Къэбэртэе-Бэлъ-къарым щыщых. Шукъэзэ-рэгъотыныр, Иоф зэдэшъушIэ-ныр сыда кызыщыгъагъэр?

— ЕмкIуж Анзор Къэбэр-тэе-Бэлъкъар Республикэм кы-щыхъугъ, ирежиссер сэнэхъаткIэ Москва щеджагъ. Джы лъэпкъ театрэу И. Цэйм ыцIэ зыхьырым ирежиссер, Лосан Тимури а республикэм щыщ. Мы нэбгыри-тIур зэгъусэу къэгъэлъэгъон-хэр, клипхэр зэкъош респу-бликэхэм ащагъэхъазырыгъэх. Анзор кIэщакIо фэхъуи, Тимур мэкъамэхэр зэригъэфагъэх. Мыщ дэжым игугъу кыщысIын ащ мэкъэмэ псынкIэ спектаклэм зэрэклим-хъагъэр. Анахъэу кы-дэхъупагъэр иорэдэу пьесэм кыиIэтыгъэ Иофыгъом фэгъэхы-гъэу ытхыгъэр ары.

— Республикэхэм язэпхы-ныгъэхэр искусствэм зэригъэ-пытэхэрэр щыIэныгъэм къе-ушыхъаты.

— Къэплон хъумэ, къош рес-публикитIумэ ащыщ творческэ кIочлыщыр зэхэлъэу Иоф тIагъэ, зы лъэпкъэу тызэрэщытыр кы-хэщыгъ. Ащ уегъэгущо, дэгъубэ зэшIопхын зэрэплъэкIыщтыр къе-ушыхъаты.

— Къэгъэлъэгъоным ехы-лэгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ ма-къэм» кыщыхэтыутыгъэх, арэу щытми, артистхэм за-фэдгъазэ сIоигъу.

— ЗэкIэ артистхэм гъэзетым-кIи «тхъашъуегъэпсэу» ясэложьы. Спектаклэм артистхэм ялэужы 3 зэрипхыгъ, Iэпэлэсэныгъэхоу

къагъэлъэгъуагъэмкIэ уарыгуш-хонэу атефэ. Арышъ, профес-сиональнэ Лъэпкъ театрэ лъэш зэрэтиIэм уеджэнджэшыкынэу щытэп.

— «Пщэ фыжымэ ядунай» зыфилорэ пьесэу птхыгъэм те-хыгъэ къэгъэлъэгъоныр ХъакIэ-гъогъу Къэсэй ыгъэуцугъагъ. «Гощэмьдэ инысэхэдакIэ» ятIонэрэ спектаклэу щыт. Уит-хыгъэхэм сыда кIэу къакIэ-лътхыкIыгъэр?

— ТхакIор чэщи мафи мэ-гупшысэ, кIэ горэ цыфхэм апашъхэ кырылпхъэ шIоигъу. Сэри сэтхэ, тапэки сытхэшт, кыкIэкIыщтыр нэужым къэлъэ-гъошт. Ау игугъу къэсIын зэкIэмкIи пьесипшI фэдиз зэ-рэтхыгъэхэр.

— «Налмэсым» и Унэ спек-таклэр кызыщцагъэлыагъом, Шхъэлэхъо Светланэ уригъу-сэу сценэм укыптехъагъ. Къэ-пIуагъэм тыкъедэлугъ, ау угу ихъыкIыгъэр тIаIэпэрэп.

— Пчэгум бэрэ сыкыихъэ-рэп, гуыцIэшхохэр къэсIыхъэ зызгъэлъэгъоныр сишэнэп. Ау сыд есхыжьэмэ, гъунэм нэсэ-гъэсыфэ Иоф дэсIэныр сишэн. Ар сятэ-сянэхэм кысхалъхъагъ. Сценэм сыкыиздэкIуаеу лъэ-шэу сыгумэкIыщтыгъ. Къэгъэлъэ-гъоным Иоф дэзы-шIагъэхэм, Мыекъуапэ дэсхэм ямызакъоу, къуаджэхэм кыарыкIыи еплъы-

гъэхэм, уасэ езыты-гъэхэм сафэраз. Сы-къэгущыIэзэ сикъуа-джэу Хъатыгъужьы-къуае сынагъу кы-кIэуцугъагъ. Лъыр кы-зыщыгъэрэр уичылэ гупс — ар пщы-гъупшэна?

— Уюбилей мыгъэ хагъэунафы-кIышт. Тигъэзетеджэ-хэм сыда джыри къаIо пшIоигъор?

— Лъэпкъ театрэм бжыхъэм юбилей пчы-хъээзэхъэ щыкIошт, «Гощэмьдэ инысэхэ-дакIэ» кыщцагъэлъэ-гъошт. «Адыгэ макъэм»,

театрэм ялофшIэхэм, тигъэ-зетеджэхэм сафэраз, пчыхъэ-зэхэхэм къесэгъэблагъэх.

Корреспонденты

Спектаклэм хэлэжьэгъэхэ артистхэу Хъатхъэклумэ Аскэр-бий, Нэхэе Мэрдженат, КIэмэщ Разыет, Къэбэхъэ Анзор, Хъэ-лэштэ Саньет, Бэгъушъэ Ан-зор, Бэрэкъэе Заремэ, Мурэтэ Рустам, Ахъмэт Артур, Болэкъо Адам, театрэм ипашэхэр, нэ-мыкIхэри кыитэлъэлугъэх спек-таклэм Иоф дэзышIагъэхэм «тхъашъуегъэпсэу» араложьы зэрэшIоигъор.

Адыгэ Республикэм культу-рэмкIэ иминистрэу Къулэ Мы-хъамэт, ащ игуадзэу Шъэуап-цIэкъо Аминэт, композиторэу Лосан Тимур, режиссерэу Ем-кIуж Анзор, театрэм пыщагъэ-хэм спектаклэр кызыаухым гуыцIэгъу тафэхъугъ. Цыфыбэ зэрэплъыгъэр, зэригъэрэзагъэхэр зэкIэми хагъэунафыкIыгъ. Щыкла-гъэу зыфалъэгъужьхэрэр кыда-лътхэзэ, къэгъэлъэгъон дэгъу-хэр тапэки агъэуцунхэу афэтэлэ.

Материалыр дгъэхъазырзэ ЕмкIуж Анзор «Адыгэ Респу-бликэм искусствэхэмкIэ изас-луженнэ ИофшIэшху» зы-филорэ щытхъуцIэр кызыэрэ-фагъэшъошагъэмкIэ тыгу кыддэлэу тыфэгъушIу.

ЕМТИЛЬ Нурбий.

Спортм епсыхьэ

«Урысые Федерацием плуныгъэм хэхъоныгъэ щегъэшлыгъэным и Стратегие» зыфилорэ хэбзэгъэуцугъэу 2025-рэ илъэсым нэс тельытагъэр икыгъэ илъэсым, жъоныгъуаклэм и 29-м Правительствэм ыштагъ. Ащ пшъэрылъ шъхалэу илэр цыфыгъэ ин ахэлъэу, зыщыщ къэралыгъом ишэн-хабзэхэр лъагъэкӀотэшьухэу, гушъхьабайныгъэ ялэу, непэрэ шылакӀэм мэхъанэ шызилэ лъэныкъохэм ащыгъуазэхэу, ямалхэр джырэ обществэм щагъэфедэшьухэу клэлэцыкӀухэр гъэсэгъэнхэр ары.

Зипсауныгъэ зэщыкъогъэ клэлэцыкӀухэм хэхъоныгъэ ашлынмкӀэ, обществэм хэгъэгъозэгъэнхэмкӀэ физическэ культу-рэр ыкӀи спортр шогъэ ин къэзытрэмэ ащыщы. Джащ фэдэу а клэлэцыкӀухэр социальнэу ухъумэгъэнхэм ыкӀи гъэхъагъэхэр ашлынхэм спортр ыкӀи физкультурэр фэлорышлэх.

Дэу зэхэзыхьэхэр ыкӀи зымыльэгъухэрэ клэлэцыкӀухэр зычлэс Адыгэ республикэ еджэплэ-интернатим яфизическэ ухъазырыныгъэ хэхъоныгъэ ышлынмкӀэ амалышлэхэр цы-зрахъагъэх: спортзал инэу зэтырагъэпсыхъагъэм тренажер-хэр ыкӀи нэмыкӀ спорт лэм-псымэхэр члэхы.

Еджэплэ-интернатим щеджэ-хэрэм ямызакъоу, МыекӀуа-пи, Краснодари, Ермэлхъаб-ли гъэсэныгъэм иучреждени-ехэу адэтхэм ащеджэхэрэм яспорт зэнэкъокъухэр мы за-

лым пчъагъэрэ шырагъэкӀокӀы-гъэх. Адыгэ республикэ еджэ-плэ-интернатим ублэллэ клас-схэм къащегъэжьагъэу физи-ческэ культурэм ыкӀи спортм цыфагъасэх. Ащ яфункциональ-нэ амалхэм зызэраригъэушъом-бгъурэм имызакъоу, пкышъо-лыр епсыхьэ, лъэгонджэ къупш-хьэ зэрытыплэхэр егъэпытэх, гу-лынтфэ зэхэтым, жыры-кӀуаплэхэм ялофшлэн нахьышлэ ешы. Джащ фэдэу зипсауныгъэ амалхэр зэщыкъогъэ сабыим спортм ишлуагъэкӀэ ипсихи-кэ изытет зыпкӀэ еуцо, соци-альнэу зэрэушъумагъэр, обще-ствэм зэрищыкӀагъэр зэхешлэх.

Дэу зэхэзыхьэхэр ыкӀи зымыльэгъухэрэ клэлэцыкӀухэр зычлэс Адыгэ республикэ еджэ-плэ-интернатим кружокхэм, секциехэм ялофшлэнкӀэ физи-ческэ плуныгъэр ыкӀи псау-ныгъэм икультурэ ныбжьыкӀэ цыкӀухэм щахалхьэх.

Зигугъу къэтшырэ еджэплэ-интернатим спортм зыщы-шъомбгъунымкӀэ, зэнэкъокъухэр зэхэщэгъэнхэмкӀэ ахьщэ ыкӀи нэмыкӀ ящыкӀэгъэ лэпылэгъур языгъэгъотырэр сэкъатныгъэ зы-лэхэр шылэныгъэм хэгъэгъозэгъэнхэмкӀэ Адыгэ республикэ физкультурнэ-спорт гупчэр (АРФСЦАИ) ары. Мы гупчэм ишлуагъэкӀэ хъафизэхэм апае Урысые гъэмэфэ спартакиа-дэу къалэу Щелково (Москов-скэ хэку) шылагъэм тикӀэлэ-еджакӀохэу Ю. Курочкиныр, З. БзеджэжыкӀыр, Б. Шорэр, Р. Катасоновыр тогъогъо хэ-лэжьэнхэ алъэкӀыгъ, гъэхъагъ-хэри шашыгъэх.

2015-рэ илъэсым, чъэпыогъу мазэм проектэу «КлэлэцыкӀы

спорт» зыфилорэм тикӀэлэеджа-кӀохэу В. Колесникир, Б. Шо-рэр, П. Савченкэр хэлэжьагъэх. Ахэм столкӀыу хоккеимкӀэ Урысые фестивалым хагъэунэ-фыкӀырэ чыплэхэр къышда-хыгъэх.

Еджэплэ-интернатим анахь зыщыпылхэ спорт лъэкпхэм голболыр ащыщ. Голболыр — зынэ зымыльэгъухэрэм ямыза-къоу, цыф псаухэри купыш-хоу зэхэтхэу зыхэлэжьэнхэ алъэкӀышт джэгукӀ. Урысые программэу «Доступная среда» зыфилорэм къызэрэдыхылъы-тэрэмкӀэ, лӀотхъабзэу «Шко-ла равных возможностей» зыцӀэр илъэс къэс зэхэтэщ. КлэлэцыкӀухэу зипсауныгъэ амалхэр зэщыкъуагъэхэм об-

ществэм ыналэ къатыридзэным, социальнэу шылэныгъэм хэгъэ-гъозэгъэнхэм мыр фэлорышлэ. ТиеджакӀохэр зипсауныгъэ тэ-рээхэм голболымкӀэ янэкъокъух. Гурыт еджаплэхэу NN 3-р, 15-р тыхъэклагъэх, тэри лицееу N 19-м тыщылагъ.

Хабзэ зэрэхъугъэу, зымы-льэгъухэрэ клэлэеджакӀохэм апае турнирхэр Адыгэ Респуб-ликэм илъэс къэс цызэхэщэх. ТиеджакӀохэр ахэм ахэлэжьэн-хэм, гъэхъагъэхэр ащашлынхэм фэшл тиеджэплэ-интернат голбо-лымкӀэ инвентарь зэфэшхъаф-хэр ыкӀи хэушъхъафыкӀыгъэ эки-пировкэхэр АРФСЦАИ-м къы-фищэфыгъэх. А лэм-псымэхэм яшлуагъэкӀэ шъобжхэр хахы-хэрэп, голбол джэгунымкӀэ ялэ-пэлэсэныгъэ хагъахьо. ИкӀы-гъэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ голболымкӀэ зэнэкъокъоу Ер-мэлхъаблэ шылагъэм Адыгеим ихэшыпыкӀыгъэ командэ я 2-рэ чыплэр къышдыхыгъ.

Еджэплэ-интернатим плуныгъэ лӀофымкӀэ иплан диштэу про-граммэу «Школа — террито-рия здоровья» зыфилорэр шып-хырэтэщы. Ар «УФ-м плуныгъэм хэхъоныгъэ шышлынм и Стра-тегие» къыдыхалъытагъ. Зип-сауныгъэ амалхэр зэщыкъогъэ клэлэцыкӀухэм физическэу япсауныгъэ хэхъоныгъэ ышлы-ным зэпымыоу тыпыллышт.

Е.Э. МИНАЕВАР.

Еджэплэ-интернатим физи-ческэ культурэмкӀэ иклэлэ-егъадж.

УНЭ-КОММУНАЛЬНЭ ФЭЮ-ФАШЛЭХЭР

Тарифхэр сыдэуштэу гъэпсыгъэштхэ?

Хабзэ зэрэхъугъэу, нахьыпэм илъэс къэс илъэсым икыхъагъум ехъуллэу коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм ятарифхэм ахэплэжьыштыгъэх, ау джы УФ-м и Правительствэ зэригъэнэфагъэмкӀэ, тызхэт илъэсым иятӀонэрэ клэлэныкъо икыхъагъум ехъуллэу коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм ятарифхэм ахэплэжьышты. Мы илъэсым ибэдзэогъу и 1-м къыщыублагъэу ахэр зэрэгъэпсыгъэштхэр, къахэхъуагъэр зыфэдизыр къедгъэлэуатэ тшӀоигъоу Адыгэ Республикэм уасэхэмрэ тарифхэмрэ гъэнэфэгъэнхэмкӀэ и Гъэлорышлэплэ ипащэу Аульэ Юрэ Шумафэ ыкъом джырэблагъэ зылудгъэкӀагъ.

— Урысые Федерацием и Правительствэ унэ-коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм ятарифхэр гъэнэфэгъэнхэм ехыплэгъэ уна-шъоу ышлыгъэм тегъэпсыкӀыгъэу къэлъытэнхэр зытэшыхэм нафэ къызэрэхъугъэмкӀэ, тиреспу-бликэ гурытымкӀэ фабэм ыуасэ проценти 3,6-рэ, псы стырым ыуасэ проценти 6,3-рэ, зашъо-хэрэ псым ыуасэ проценти 4,1-рэ, агъэфедэгъэ псыр зэрэ-

дагъэчырэм ыуасэ проценти 5 ыкӀи чылопсым къытырэ га-зым ыуасэ проценти 2,6-рэ къа-щыхэхъуагъ, — къелуатэ Юрэ. — Джащ фэдэу къэлэогъэн фае джы дгъэнэфэгъэ тарифыкӀэхэр ахьщэм ыкӀуачлэ къызэрелы-хырэм ифэмэ-бжымэ зэрэте-гъэпсыкӀыгъэхэр. ТарифыкӀэхэм 2016-рэ илъэсым ибэдзэогъу и 1-м къыщыублагъэу кӀуачлэ ялэ мэхъу ыкӀи кыхъащт илъэ-

сым иятӀонэрэ клэлэныкъо икыхъагъум нэсыфэкӀэ ахэм зэхьокӀ афэхъуштэп. Ау къэ-логъэн фае тарифыкӀэхэм ате-гъэпсыкӀыгъэу цыфхэм мазэм атын фэе уасэхэр зэрытхэгъэхэ тхылыплэхэр шышхьэлэу ма-зэм зэралъагъэлэсыштхэр. Сыда плэмэ бэдзэогъум аратышт тхылыплэхэр мэкъуогъу ма-зэм тельытагъэхэщ, ахэм арытхэгъэ пчъагъэхэр ыпкӀэ цылэгъэ тарифхэм атегъэпсы-кыгъэщтыгъ. Электроэнергием ыуасэ зэхьокӀыныгъэу фэхъу-гъэм игугъу къэпшын хъумэ, къэлэогъэн фае зы тарифым тегъэпсыкыгъэу атырэ электр-роэнергием ыуасэ проценти 3,9-рэ ыкӀи тарифитлэ-щым тегъэ-псыкыгъэу атырэм ыуасэ про-центи 9,5-м анэсэу къазэрэ-хэхъуагъэр.

Тигушылэгъу къызэрилуа-гъэмкӀэ, цыфхэм коммунальнэ фэлэ-фашлэхэм ауасэ пае аты-рэм 2016-рэ илъэсым иятӀонэрэ клэлэныкъо тиреспу-бликэ проценти 3,9-у шыхэхьощт. Джащ фэдэу тыналэ зытетӀдзэн фэе лӀофыгъуакӀи УФ-м и Пра-вительствэ ыгъэнэфагъ. «Гъэ-мафэм тифэтэрхэр къамыгъэ-фабэх нахь мышлэми, фабэм ыуасэ тӀахы» тӀозэ, бэрэ упчлэ дгъэуцущтыгъ. **ШэпхъакӀэхэм зэрагъэнэфагъэмкӀэ, фэтэрхэр къызэгъэфэбэхэрэ плалъэр ары нылэп джы фабэм ыуасэ зыттыштыр.** А шыкӀэм шлуа-гъэу пылпыр тыушэтынэу джы амал тилэ хъугъэ. Бжыхьэ-кымымэфэ лъэхъаным фабэм пае бэкӀэ нахьыбэу тты зыхьукӀэ, пшлэхэнэп нэмыкӀ тхъаусыхэ тшлэу тыублэжьынкӀи.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Зэнэкъокъу зэхэщэ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо программэу «2014 — 2018-рэ илъэсхэм культурэм хэхъоныгъэ егъэшлыгъэныр» зыфилорэм игъэцӀкӀэн къыдыхалъы-тагъэу лъэкпӀ драматургием ипроизвениехэу клэлэцыкӀухэмрэ ныбжьыкӀэхэмрэ атегъэпсыхъагъэ-хэм ятхын фэгъэхьыгъэ республикэ зэнэкъокъу 2016-рэ илъэсым бэдзэогъум и 1-м къыщегъэжьагъэу шэкӀогъум и 25-м нэс цылэшт. Зэнэкъокъум изэ-хэщакӀохэр Адыгэ Республикэм культурэмкӀэ и Министерствэрэ культурэмкӀэ къэралыгъо бюджет учреждениеу «Адыгэ Республикэм и ЛъэкпӀ театрэу И. Шъ. Цэим ыцӀкӀэ шытымрэ». Ар зыфитегъэ-псыхъагъэр адыгабзэмрэ лъэкпӀ драматургиемрэ хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэныр, клэлэцыкӀухэмрэ ныб-жьыкӀэхэмрэ афэгъэхьыгъэ художественнэ произве-дение дэгъухэр тхыгъэнхэр ары.

Зэнэкъокъум къырахыплэн алъэкӀышт пшысэ-хэм атехыгъэ пьесэхэу клэлэцыкӀумэ апае ат-хыгъэхэр, ныбжьыкӀэхэм атегъэпсыхъагъэ пьесэ-хэу драмэм, комедиэм, мелодрамэм ишапхъэхэм арылхэу тхыгъэхэр.

Пьесэр актитлум нахь макӀэ, нэклубгъо 30-м къыщыкӀэ хъунэу цытэп. А зы нэбгырэр зэнэкъо-къум тогъогъоу хэлэжьэн, жанрэ зэфэшхъафхэмкӀэ тхыгъэ, клэлэцыкӀухэмрэ ныбжьыкӀэхэмрэ атегъэ-псыхъагъэ пьесэхэр къырихыплэнхэ ылъэкӀышт. Зэнэкъокъум къырахыплэхэ хъуцтэп ыпкӀэ кы-хаутыгъэгъэ, профессиональнэ е нэмыкӀ сценэ-хэм ащагъэуцугъэ, драматургическэ зэнэкъокъу-хэм ащатекӀогъэ пьесэхэр.

лофшлагъэу къырахыплэхэрэм авторым ылъэкъуацӀэ, ыцӀэ, ятацӀэ, къызыхъугъэ мафэмрэ чыплэмрэ, гъэ-сэныгъэу, сэнэхъатэу илэм, почтэ адресым, мобильнэ телефоним иномер, факсым, электрон адресым, пьесэм ышхьэрэ ар затхыгъэ илъэсымрэ, ИНН-м, страховой пенсионнэ свидетельствэм иномер афэгъэ-хыгъэ къэбархэр зэрыт анкетэр акыгъун фае.

Зэнэкъокъум шытекӀохэрэм пшысэ пшышъо зилэ пьесэхэу клэлэцыкӀумэ афэгъэхьыгъэу атхыгъэ-хэм пае сомэ мин 40, драмэм, комедиэм, ме-лодрамэм яшапхъэхэр агъэфедэхэзэ, ныбжьыкӀэхэм атегъэ-псыхъагъэ пьесэ анахь дэгъоу кыхагъэщырэм пае сомэ мин 42-рэ аратышт. Зэнэкъокъум текӀоныгъэр къышды-зыхырэ пьесэхэр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо театр-эхэм ащагъэуцунхэ алъэкӀышт.

2016-рэ илъэсым чъэпыогъум и 1-м къыщегъэжьагъэу шэкӀогъум и 15-м нэс зэнэкъокъум къырахыплэрэ пьесэхэр аштэщтых. Журим изэхэсыгъохэр 2016-рэ илъэсым шэкӀогъум и 16-м къыщегъэжьагъэу и 25-м нэс цылэщтых. Зэнэкъокъум шытекӀохэрэм 2016-рэ илъэсым итыгъэгъэзэ мазэ наградэхэр аратыжьыштых.

Адыгэ Республикэм культурэмкӀэ и Министерствэрэ Адыгэ Республикэм и ЛъэкпӀ театрэу яофициальнэ сайтхэм зэ-нэкъокъум икӀэххэр къарыхъащтых.

«АДЫГЭ МАКЪЭМ» ЗЭХИЩЭРЭ ПЧЫХЪЭЗЭХАХЪ

ТиорэдхэмкIэ дунаим тыщашIэ

Къыблэ шьолъырым, Темыр Кавказым, Москва, тильэпкъэгъухэр зыщыпсэхэрэ къэралыгъохэм шлукIэ ащашIэ Адыгэ Республикэм, Къэрэщэе-Щэрджэсым язаслуженнэ артистэу ЛIыбзыу Аслъан. Тигъэзет кIэщакIо зыфэхъурэ зэхыхъэхэм игуапэу ахэлэжьэрэ пщынаом, музыкантым итворчествэ зэрэлыгъэкIотэщтым щэч хэлъэп.

Зы оредкIэ дунаим цIэрыло ущыхун зэрэплэкыщтым ЛIыбзыу Аслъан дэгъоу шыгуаз. «Нэ шуцIэхэр» зыфилорэ оредэу Мыгу Айдэмыр къыlorэр Урысыем игъэлотыгъэу щыжынчыгъ. Андрей Малаховым ителекътын ЛIыбзыу Аслъанрэ Мыгу Айдэмыррэ зыхэлэжьэхэм, оредыр бэмэ агу рыхыгъ, къызэрэклэлъагъэхэм фэшI заулэрэ икIэрыкIэу къагъэлъэгъуагъ.

Оред къэзыlorэр артистым пщынэмкIэ удежыуным фэшI угурылон фæе. А. ЛIыбзыуым къызэрэхигъэщыгъэу, зым зыр дэгъоу зэрэзэхихырэм даклоу, нэплъэгъукIэ узэдэгъушIэ. Оредым псэ къыпагъакIэзэ тамэу ратырэм зелэты.

Республикэм и Къэралыгъо

филармоние зэкIэлъыклоу концертитл кыщыптыныр IэшIэхэп. Тысыплэ нэки залым имылэжьэу А. ЛIыбзыуым ипчыхъэзэхыхъэхэр филармонием зыщэкIохэм ууж артистым гуцылэгъу тыфэхъуагъ. Адыгэкъалэ зэрэщыщыр, Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкIэ и Институт кызэриухыгъэр, ишIэныгъэ зэрэхигъахорэр, Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист зэрэхъугъэм, фэшъафхэм татэгъушIэзэ, гуцылэу «адыгэхэр» бэрэ къызэриlorэм гу лыттэгъагъ.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ е народнэ артистхэм ацIэхэр къетIохэзэ бэмэ ташыгъу. Шагудж Маринэ, Мамсыр Маргаритэ, Нэфыш Чэримэ, Нэхэе Тэмарэ, Нэхэс Анжеликэ,

Быштэкъо Азэма, Тхьагъэлыдж Светлана, Сэкьурэ Ольгэ, нэмыкIхэм лъэпкъ культурэр дунаим лъагъу щалэты.

Тиансамблэхэу «Налмэсыр», «Ислъамыер», «Кабардинкер», фэшъафхэр цIэрылох, Iэклиб хэгъэгъухэм концертхэр къащатыхэзэ, адыгэхэр лъэпкъышхоу зэрэщытхэр искусствэм къыщагъэ-лъагъо.

Мэкьюогум и 28-м тиреспубликэ и Къэралыгъо филармоние гъэзетэу «Адыгэ макъэм» пчыхъэ-зэхыхъэ шызэхещэ. Адыгеим иартист анахъ дэгъухэр, зэкI плэми хъунэу, концертным хэлэжьэщтых. Гум иорэдхэр къытфалощтых, лъэпкъ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэмкIэ тимэкъамэхэр агъэжынчыщтых.

— Сэнаушыгъэ ин зыхэлэ артистхэр Адыгеим шаплугъэх, — къелуатэ ЛIыбзыу Аслъан. — Ти-адыгэбзэ дахэкIэ оред къэтэлэ, цыфхэр тэгъэгъушIох. «Адыгэ макъэм» зэхищэрэ пчыхъэзэхыхъэм нэбгырабэ къэкIонэу сыфай. Концертным кыкIэклорэ ахъщэмкIэ гъот макIэ зилэхэм, унэгъо лужъухэм лъэпкъ гъэзетыр къафыратхыкIыщт.

ЛIыбзыу Аслъан иконцертхэу Мыекъуапэ шыкIохэрэм яплъынхэу Темыр Осетием, Абхъазым, Къэбэртэе-Бэлъкъарым, нэмыкIхэм къарыкIыгъэхэм талукIэу кы-хэкIыгъ. Мэкьюогум и 28-м шылэщт зэхыхъэри ащ фэдэ хъунэу тэгугъэ.

Сурэтым итыр: **ЛIыбзыу Аслъан.**

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

Зэгъэпшэнхэм яшэпхъэшIу

Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ культурэмрэ искусствэмрэкIэ язэпхыныгъэхэр агъэпытэнхэмкIэ зэзэгъыныгъэу зэдашыгъэр шылэныгъэм щыпхыращы. СурэтышIэу Наталья Шевченкэм илофшIагъэхэм якъэгъэлъэгъонэу Мыекъуапэ къыщызэлъахыгъэр зэгъунэгъу шьолъырхэм ялофтхъабзэхэм зэу ащыщ.

Адыгэ Республикэм культу-рэмкIэ и Министерствэрэ республикэм исурэткъэгъэлъэгъуапIэрэ зэхэщэгъэ лофтхъабзэм Адыгеим исурэтышIхэм я Союз итхъаматэу Хъуажэ Рэмэзанэ, къэгъэлъэгъуапIэм ипашэу, сурэ-тышIэу Бырсыр Абдулахъ, рес-публикэм и Лъэпкъ музей иди-ректорэу Джыгуна Фатимэ, рес-публикэм щызэлъашIэрэ сурэ-тышIэу Эдуард Овчаренкер къы-

щыгушылагъэх, Н. Шевченкэм итворчествэ уасэ къыфашыгъ.

Эдуард Овчаренкэм анахъэу къыхигъэщыгъэр шьо зэфэшъафхэр Наталья Шевченкэм зэригъэфедэхэрэр ары. Ежъашьомрэ куплымрэ зыщызэдиштэхэрэм хэкIыплэ гъэшIэгъонхэр къыщегъотых. Фыжыыр, шуцIашьор, фэшъафхэри исурэтхэм къыкIух.

Быгъухэм ятеплэхэр, язекIокIэ-шыкIэхэр хэушъафыкIы-

гъэхэу сурэтхэм ахэтэлъагъох. Быгъум цыфыр зэрэбэнырэр, бжъакъохэр хульфыгъэм зери-убытыгъэхэр, нэмыкIхэри шылэ-нэгъэм шыщых. Лэжыгъэ бэгъуа-гъэ цыфым къызэрихыжыгъэр сурэтхэм къалуатэ. Быгур цыфым илэпылэгъушIу. Кум кIашигъэу ащ пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр зэрэщэх.

Бырсыр Абдулахъ зэгъэпшэнхэр ышIыгъэх, быгъухэр унагъом зэрэфэлажэхэрэр къыхигъэщыгъ. Н. Шевченкэм цыфхэм яшэн-зекIуакIэхэр исурэтхэм къаще-луатэх. Хульфыгъэм пIэшор шыгъ, шагум дэсэу тутын ешъо. НэмыкI хульфыгъэм итеплэи узылэпещэ. ЖэкIэшхоу тетыр фыжышъом зэлъекIу, ари гупшысэм зэлъыгъ. Къолэбзыум лыплъэрэм сыда ыгу ихъыкIырэр? Сурэтым гумэкIыгъоу цыфым илэр къызэлъухы, ау джэуапыр къэгъотыгъошIоу щытэп.

Сурэтым удэгущыIэ

Наталья Шевченкер Ленинград къыщыхъугъ, Краснодар щэпсэу. Икъэгъэлъэгъонхэр Казахстан, Башкирием, Къалмыкым, къа-

лэхэу Самарэ, Тулэ, Астрахань, нэмыкIхэм ащыкIуагъэх. Цыфыр зы чыплэ имытэу зэрэлыкло-тэщтым лыхъун фаеу Н. Шевченкэм епытэ. Олимпиадэ джэ-гунхэу Шъачэ шыкIуагъэхэм исурэтхэр къащигъэлъэгъуагъэх. «Шэн-зекIуакIэхэм япарад», «Спортышхор», «Урыс балетыр», «Пушкиныр ыкIи балетыр» зыфи-лохэрэр, нэмыкIхэри шылэныгъэм епхыгъэх, уяплызэ уадэгущыIэ пшIоигъу.

— Искусствэм гукIэ сыфэ-лэжыагъ, — къытилуагъ бзыль-фыгъэ ныбжыкIэу Наталья Шевченкэм. — Сурэт пэпч гупшысэ хэхыгъэ фэсэшIы, шагум дэт былымхэм, нэмыкIхэм еплъыкIэу афысIлэр сиофшIэн къыщысIуатэ сшIоигъу.

ЦIэ тедзэу НАТАН Н. Шевченкэм ил. Дунэе фестивалхэм, зэнэкъокъухэм ахэлажэ, хагъэ-унэфыкIырэ чыплэхэр къащыди-хэу зэп къызэрэхэкIыгъэр.

Сурэтхэр зэхыхъэм къыщытет-хыгъэх.

**Нэклибгор
зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЬ Нурбий.**

Зэхэзыщагъэр
ыкIи кыдэзы-
гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-
кэм лъэпкъ
лофхэмкIэ, Iэклиб
къэралхэм ащы-
псэурэ тильэп-
къэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар
жъугъэм иамал-
хэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Кре-
стьянскэр, 236

Редакциер
зыхэщыIэр:
385000,

къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

редактор шъхъалэм
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,

редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжэ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-
гъэр:

Урысые Федерацием
хэутын лофхэмкIэ,
телерадиокъэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Темыр-Кавказ
чыплэ гъэлары-
шIапI, зэраушыхъа-
тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи
пчъагъэр
5063

Индексхэр
52161
52162

Зак. 371

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыт
уахтэр
Сыхъатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахтэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор
шъхъалэр
Дэргэ Т. И.

Редактор
шъхъалэм иапэрэ
гуадзэр

МэщIэкъо С. А.

Редактор шъхъалэм
игуадзэр —
пшъэдэкIыжэ
зыхырэ
секретары
Хъурмэ Хъ. Хъ.